

Inleiding tot kwalitatieve onderzoekstechnieken (K000931)

Cursusomvang (nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)

Studiepunten 5.0 Studietijd 150 u Contacturen 60.0 u

Aanbodssessies en werkvormen in academiejaar 2019-2020

A (semester 1)	Nederlands	groepswerk	20.0 u
		hoorcollege	30.0 u
		werkcollege: geleide oefeningen	10.0 u

Lesgevers in academiejaar 2019-2020

Stevens, Peter	PS04	Verantwoordelijk lesgever
----------------	------	---------------------------

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2019-2020

	stptn	aanbodssessie
Bachelor of Science in de politieke wetenschappen	5	A
Bachelor of Science in de sociologie	5	A
Schakelprogramma tot Master of Arts in gender en diversiteit	5	A
Schakelprogramma tot Master of Science in Conflict and Development Studies	5	A
Schakelprogramma tot Master of Science in de sociologie en tot Master of Science in Sociology	5	A
Vorbereidingsprogramma tot Master of Science in de sociologie en tot Master of Science in Sociology	5	A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Kwalitatieve onderzoekstechnieken, kwalitatief onderzoeksproces, wetenschapsfilosofische uitgangspunten, kwalitatieve interviews, discours analyse, focusgroepen, etnografie en (participerende) observatie, kwalitatieve data-analyse en ethische issues in kwalitatief onderzoek.

Situering

Situering opleidingsonderdeel in de opleiding :

Het vak 'Inleiding Kwalitatieve Onderzoekstechnieken' wordt in de bachelor jaren gedoceerd als verplicht vak voor de 2de BACH studenten politieke en sociale wetenschappen en vormt de basis voor het vak 'Toepassingen Kwalitatieve Technieken' (BACH 3) en andere verdiepingscursussen kwalitatieve onderzoeksmethoden gedoceerd aan de faculteit PSW.

Het doel van dit opleidingsonderdeel:

De algemene doelstelling van deze cursus is het introduceren van de basisprincipes en technieken van kwalitatief onderzoek zoals toegepast in de sociale wetenschappen, zodanig dat studenten in staat zijn om kwalitatief onderzoek kritisch te evalueren, adequaat op te stellen en in basisvorm uit te voeren. Door middel van hoorcolleges, werkcolleges (geleide oefeningen) en een groepswerk zullen studenten inzicht krijgen in het verloop van het kwalitatief onderzoeksproces. De volgende onderwerpen staan daarin centraal: wetenschapsfilosofische uitgangspunten, steekproeftrekking, onderhandelen van toegang tot onderzoekscontexten en bronnen van data, ethische issues, de voornaamste dataverzameling- (het kwalitatieve interview, focusgroepen en (participerend) observeren) en analysetechnieken (data-analyse volgens *Grounded Theory*, Discours Analyse / Tekstuele Analyse, Narratieve Analyse en/of QCA) en het schrijven van kwalitatief onderzoek. De focus van de cursus ligt op het verwerven en in beperkte mate toepassen van kennis en vaardigheden die essentieel zijn voor het

succesvol uitvoeren van kwalitatief onderzoek. Studenten worden op basis van twee globale activiteiten geëvalueerd: 1) op basis van een schriftelijk examen waarin ze enkel toepassingsvragen krijgen die betrekking hebben op verschillende aspecten van het kwalitatieve onderzoeksproces en 2) op basis van een groepswerk, waar ze in groepsverband en m.b.t. een door de lesgever bepaald onderzoeksthema, onderzoeksvragen moeten opstellen, een steekproef moeten samenstellen, interviewvragen opstellen en interviews moeten afnemen en evalueren en rudimentair coderen.

Inhoud

De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Theoretische, historische en filosofische inkadering van kwalitatief onderzoek;
- Adequaat kwalitatief onderzoek kunnen voorbereiden en opstellen, inclusief: opstellen van een kwalitatieve steekproef, onderhandelen van toegang tot settings, het kiezen van een dataverzameling en analysetechniek en het plannen van kwalitatief onderzoek;
- Grondige introductie in het uitvoeren van verschillende kwalitatieve dataverzamelingstechnieken: het kwalitatief interview, focusgroepen en (participerende) observatie;
- Grondige introductie in het uitvoeren van verschillende kwalitatieve analysetechnieken: kwalitatieve data-analyse volgens *Grounded Theory*, Discours Analyse of Tekstuele Analyse, Narratieve Analyse en/of QCA;
- Inzicht in de vereisten en uitdagingen verbonden aan het uitschrijven van kwalitatief onderzoek voor een wetenschappelijke publiek;
- Evalueren van kwalitatief onderzoek in termen van de ethische implicaties en kwaliteit.

Begincompetenties

- VEREIST: Methodologie van de sociale wetenschappen moet met succes zijn gevolgd of de meeste competenties m.b.t. die cursus moeten op een andere manier behaald zijn.

Eindcompetenties

- 1 • Hedendaagse maatschappelijke fenomenen en problemen genuanceerd en kritisch duiden vanuit sociologische theorieën en benaderingswijzen.
- 2 • Maatschappelijke fenomenen en problemen vertalen naar een heldere sociologische probleemstelling.
- 3 • Op basis van een sociologische probleemstelling en literatuurstudie richtinggevende onderzoeksvragen en of hypothesen formuleren.
- 4 • Methoden en technieken van kwalitatief onderzoek doordacht selecteren.
- 5 • Courante dataverzamelingmethoden kennen, toepassen en evalueren.
- 6 • Courante technieken van kwalitatief en kwantitatief onderzoek verantwoord uitvoeren en de resultaten hiervan correct interpreteren.
- 7 • In een gestructureerd traject een (onderzoeks)project opzetten.
- 8 • Op basis van zelfreflectie en feedback van peers en sociologische professionals sociologisch werk bijsturen.
- 9 • Als actief lid van een groep bijdragen tot het verrichten van specifieke stappen in sociologisch onderzoek of het ontwikkelen van sociologische inzichten.
- 10 • Deontologisch correct wetenschappelijke opdrachten uitvoeren en rapporteren.
- 11 • Sociologische inzichten en/of onderzoeksresultaten weergeven in een heldere en gestructureerde tekst aan de hand van een academisch format.
- 12 • Over eigen sociologische inzichten constructief discussiëren.
- 13 * Empathisch, kritisch en constructief feedback geven op sociologisch werk van peers.

Creditcontractvoorwaarde

Toelating tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is mogelijk mits gunstige beoordeling van de competenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Groepswerk, hoorcollege, werkcollege: geleide oefeningen

Toelichtingen bij de didactische werkvormen

- In de **hoorcolleges** bespreekt de docent de kennis en vaardigheden die nodig zijn om kwalitatief onderzoek uit te voeren en te evalueren. Die kennis en vaardigheden worden geïllustreerd aan de hand van voorbeelden en voorbeeldoefeningen (opgelost

door de docent). Dit vormt dan de basis voor de **geleide oefeningen**, waarbij de studenten in interactie met elkaar en onder begeleiding van de docent, die kennis en vaardigheden toepassen door het oplossen van oefeningen. De lesdia's en de opdrachten en oplossingen van voorbeeldoefeningen en geleide oefeningen worden na de les op Minerva ter beschikking gesteld van de studenten. In het **groepswerk** passen studenten de kennis en vaardigheden uit de les verder toe door in groep en onder begeleiding een kwalitatief onderzoek uit te voeren rond een ruim, vaststaand onderzoeksthema. Elk hoorcollege is afgestemd op een specifieke opdracht in het kader van het groepswerk. Bijvoorbeeld: studenten zien eerst een les over het opstellen van interviewvragen, om de week nadien zelf in het kader van hun groepswerk interviewvragen op te stellen. De studenten worden van meet af aan op de hoogte gesteld van de manier waarop de hoorcolleges, geleide oefeningen en het groepswerk doorheen de hele cursus in elkaar zijn geïntegreerd (o.a. door een informatiebundel m.b.t. het groepswerk in Minerva). Feedbackmomenten en deadlines voor het indienen van stukken van het groepswerk worden op voorhand vastgelegd met de studenten.

Leermateriaal

Het handboek (zie 'referenties') is beschikbaar voor studenten in de bibliotheek en studenten zullen worden gevraagd om bepaalde hoofdstukken te lezen en eventueel te kopiëren, dus het handboek zelf moet niet worden aangekocht (maar dit lijkt mij wel nuttig om te hebben als referentiewerk). Bijkomend lesmateriaal (dia's van de les, oefeningen en documentatie) zal door de docent elektronisch ter beschikking worden gesteld. Dit bijkomend lesmateriaal en de lesnota's vormen de essentie van de cursus die studenten moeten kennen voor het examen en het uitvoeren van hun groepswerk. Het handboek wordt dus in hoofdzaak gebruikt als een naslagwerk dat door studenten kan worden gebruikt om bepaalde delen van de cursus meer in detail en/of op een andere manier in te studeren of toe te passen. Sommige lessen zullen het handboek strikt volgen, maar andere lessen slechts gedeeltelijk en sommige lessen gaan over thema's die niet aan bod komen in het handboek (bijvoorbeeld Narratieve Analyse en CDA).

Studenten worden gevraagd om in het kader van hun groepswerk een digitale recorder aan te schaffen of te lenen van een collega of kennis. De aankoop van digitale opnameapparatuur wordt geschat op €60 (maar vaak kan in de plaats een smartphone worden gebruikt). Groepen kunnen beslissen om een beperkt aantal digitale recorders samen te gebruiken in groepsverband. Ten slotte worden studenten gevraagd om onkosten m.b.t. het afnemen van interviews op locatie zelf te betalen. Er zal wel speciaal op worden toegezien dat die kosten zo beperkt mogelijk blijven, door bijvoorbeeld het aantal af te nemen interviews aan te passen en/of locaties te kiezen voor het afnemen van interviews die minder duur zijn. De totale geschatte kostprijs voor het leermateriaal voor deze cursus bedraagt maximum €150: €50 Handboek, €30 reiskosten + €60 digitale recorder + €10 kopieën. Maar kosten m.b.t. deze cursus kunnen gevoelig lager liggen als studenten digitale recorders lenen en/of samen gebruiken, of een smartphone gebruiken en het handboek niet aankopen maar terugvallen op fotokopieën.

Referenties

MORTELMANS, Dimitri. 2013. *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Acco: Leuven.

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

Na elke hoorcollege en op een bepaald voorzien spreekuur kunnen studenten de lesgever /assistent(e) persoonlijk spreken voor vragen ivm de cursus. Er wordt op bepaalde momenten per groep en klassikaal feedback gegeven m.b.t. het groepswerk.

Evaluatiemomenten

periodegebonden en niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Schriftelijk examen met open vragen

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Schriftelijk examen met open vragen

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Werkstuk, peer-evaluatie

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is enkel mogelijk in gewijzigde vorm

Toelichtingen bij de evaluatievormen

Evaluatievorm

(Goedgekeurd)

Schriftelijk (gesloten boek) examen (50%) en groepswerk (50%).

Toelichting bij de evaluatievorm

In het **schriftelijk examen** gaan studenten kennis en vaardigheden m.b.t. kwalitatief onderzoek enkel moeten toepassen door het evalueren en uitwerken van concrete onderzoeksactiviteiten die betrekking kunnen hebben op het hele onderzoeksproces, zoals het evalueren of het zelf opstellen van kwalitatieve onderzoeksvragen en interviewvragen in functie van bepaalde onderzoeksdoelen en het analyseren van stukken kwalitatieve data.

In een **groepswerk** gaan studenten leren om: een goede kwalitatieve steekproef op te stellen en in de praktijk samen te stellen, eigen interviewvragen ontwikkelen, interviews af te nemen en te evalueren, rudimentaire kwalitatieve data analyses uit te voeren en hun eigen participatie en dat van hun collega's in de groep evalueren door het evalueren van elkaars werk tijdens het groepswerk en het uitvoeren van een vertrouwelijke peer evaluatie op het einde van het groepswerk.

Eindscoreberekening

Elke student krijgt een individuele score gebaseerd op de evaluatie van het schriftelijk examen (50%) en het groepswerk (50%). Met betrekking tot het groepswerk krijgt elke groep een totale groepsscore gebaseerd op het ingediende groepswerk en bijhorende documentatie. De score van de individuele student voor het groepswerk kan worden aangepast in functie van de confidentiële peer-assessments die elke student voor elke ander groepslid maakt (na het indienen van het groepswerk). Om voor dit opleidingsonderdeel te kunnen slagen, moet de student ten minste de helft van de punten behalen voor zowel het gedeelte 'periodegebonden' als 'niet periodegebonden' evaluatie. Indien niet aan deze voorwaarde voldaan is, kan men niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel en wordt het eindcijfer, indien dit hoger ligt dan 7/20, teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer (7/20). Indien wel aan deze voorwaarde voldaan is, wordt het cijfer berekend als het gemiddelde van beide evaluaties.

Het deelresultaat van het schriftelijk examen of het groepswerk kan niet worden overgedragen naar een volgend academiejaar. Het deelresultaat van het groepswerk kan, bij een resultaat van minstens 5/10, overgedragen worden van de eerste naar de tweede examenperiode van hetzelfde academiejaar. Studenten die een tekort hebben voor het groepswerk in de eerste examenperiode, moeten dit opnieuw maken in het tweede semester. Concreet betekent dit dat ze met andere studenten die zich in een gelijkaardige situatie bevinden, het groepswerk volledig opnieuw moeten maken, op een thema dat door de lesgever wordt gekozen. Indien het onmogelijk is voor de lesgevers om een nieuw groepswerk te organiseren, wordt een individuele taak opgesteld die qua werklast even zwaar is als het groepswerk en waarbij die individuele taak het ontwikkelen van dezelfde competenties op het oog heeft als het groepswerk. Het deelresultaat van het schriftelijk examen kan, bij een resultaat van minstens 5/10, ook overgedragen worden van de eerste naar de tweede examenperiode. Studenten die een onvoldoende hebben voor het groepswerk kunnen ofwel een individuele opdracht krijgen ter vervanging van het groepswerk, ofwel worden gevraagd om een nieuwe taak te maken in groep (met andere studenten die ook een onvoldoende hebben voor het groepswerk).

Faciliteiten voor werkstudenten

Werkstudenten hebben de mogelijkheid om het examen te verplaatsen (alternatieve examendag, eventueel in gewijzigde examenvorm) en om op een alternatief tijdstip op feedback te komen. Een flexibele regeling wordt uitgewerkt in samenspraak met de andere studenten om werk (en stage)studenten adequaat te laten participeren in het groepswerk (door bv. taken flexibel te verdelen en met elkaar te communiceren via ICT).